

BARN I KRIG BARNDOMSMINNER FRA HAUGALAND 1940 – 1945

Torunn M. Lehmann

Vegsperring med hitlertenner i Strandgata fotografert fra sør. Huset til høyre er Strandgt. 99. med kasser foran kjellervinduene.
Foto: MHB-F. 1885.

Hvordan opplevde barn krigen? Hvilke minner sitter igjen? Hvordan har disse årene påvirket dem som opplevde krigen som barn?

Parallelt med arbeidet med årboka har museets erindringsgruppe stått for en innsamling av barndomsminner fra krigstida 1940 – 1945. Delvis har vi fått minner tilsendt, delvis har vi møtt personer som muntlig har delt sine minner med oss. I alt har vi samlet minner fra 18 informanter. Utdrag av disse minnene er presentert i årboka. I motsetning til de andre artiklene som tar for seg dokumenterbare emner og hendinger, representerer disse beretningene barns subjektive minner, filtrert og gjenfortalt mer enn 60 år senere. Noen av leserne vil kanskje stusse og si at 'Nei, dette er feil. Det var ikke slik det skjedde.' Andre vil nikke gjenkjennende.

HVOR RETT HUSKER VI?

Det kan være mange grunner til at vi husker krigen forskjellig. En nærliggende grunn er at vi simpelthen husker feil. For meg, som var ni år da freden kom, var fredsvåren 1945 en lang sammenhengende fest, fylt av flagg, bunader, bjørkeløv, hurrarop og solskinn. Stor var min overraskelse da jeg flere år senere kom over et foto fra en av de mange samlingene foran Festiviteten, hvor folk stod med paraplyer, og regnet tydeligvis pøste ned! I mitt minne falt det ikke en regndråpe hele denne fantastiske våren.

Det hender også at vi har hørt en historie fortalt så mange ganger at vi tror vi har opplevd det selv. Vi kan heller ikke se bort fra at hukommelsen kan spille oss mangt et puss så mange år senere, og at det vi husker er en mosaikk av minner og følelser, bearbeidet gjennom

60 år. Er det slik at det ikke først og fremst er hendelsen, men de følelsene den frembrakte vi husker?

Hvis det er slik, er det ikke rart om vi husker ulikt. Det som virket skremmende for en, var kanskje bare en ubetydelig episode for en annen.

FELLES INNTRYKK

Helt sikkert er det at disse fem årene påvirket oss og har vært med på å prege oss. Noen holdninger og minner er vi sammen om, uansett kjønn og alder. Vi reagerer på dagens overforbruk, og gremmer oss over mat som kastes – fordi vi husker en tid da mat var et knapphetsgode. Noen var stadig sultne, mens andre fikk akkurat nok. Ingen vi har snakket med fikk for mye.

Jeg husker også at mor lagde såpe. Far fikk fett i noe fett, brunt av farge fra en skomaker, og ved hjelp av kaustisk soda og annet kokte mor såpe som hun delte i mindre stykker og brukte til storvask. Til kroppsvask kjøpte mor B-såpe. Den skummet lite og virket som om den inneholdt sand. Vi brukte den til å streke opp paradiset med, på asfalt, naturligvis.

Når det gjaldt matlaging var også oppfinnsomheten stor. Blant annet lagde vi krisekrem, skummet melk, kokt opp med rå potet, pisket stiv og med suketter i. Så vidt jeg husker smakte det godt. Vi stiftet også bekjentskap med fiskesorter jeg ikke har smakt siden, pigghå, brugde og horngjel (Rønnaug Bratthammer f. 1927)

Det var mange munner å mette i Leif Jonnys familie. Han var 10 år da krigen begynte og måtte være med å skaffe mat. Moren ba han gå til gårdene og be om å få kjøpe poteter og grønnsaker. Han gjorde som mor ba om,

spurte pent, men fikk døren i fjeset de stedene han kom. Hva skulle han gjøre? Mat måtte de ha... Da han kom til neste gård forsøkte han ny taktikk. Han satte i å storgrine. (Situasjonen var jo reelt trist). Det hjalp. Han fikk med seg grønnsaker og poteter og dagen var berget.

Det som var vanskeligst å skaffe var brød. Brødmerkene rakk til tre tynne skiver til hver. For aktive barn var det ikke mye. Å få jobb på en brødfabrikk var derfor kremen av alt. Leif Jonny gikk til den lokale bakeren og ba om budjobb. Svaret var at de ikke skulle ha bud. Tredje gangen han spurte var de lei maset. "Vi skal ikke ha bud, og dessuten har vi ikke sykkel," var svaret. "Så det er problemet," tenkte Leif Jonny og sprang til John Skre, byens Sportsbutikk og sykkelreparatør. Der så han bakerens sykkel med skilt: Baker Hansen. "Kan du ha den reparert til fredag?" spurte Leif Jonny. Det kunne de, og kort tid etter var han hos bakeren og fortalte at han kunne stille fredag med sykkel. Da fikk han jobben og de godene som fulgte med.

Brød var en resurs en tok ekstra vare på. De som hadde småbarn eller syke måtte ha rødt kort for å få hvetbrød. Gammelt brød ble bløtt opp i vann og blandet i kavringdeigen.

Matauk var viktig! Men der var en regel som var absolutt. Du skal ikke stjele. De "pitla" sild. Å "pitla" sild var ikke stjeling. De "pitla" sild som de ga til mor, men også nok til å selge eller å bytte bort. Småguttene fikk tre dager "sildafrø" fra skolen. Silden var en utrolig stor resurs under krigen. De som jobbet i silden fikk ekstra rasjoneringskort. Det var viktig å ta vare på den gode maten.

Unger tente bål langs hele sundet og stekte sild på bålet. Russerne ble satt til å jobbe i Kaibakken. Et par hundre russere var i Haugesund på den tiden. Barna gikk i Kaibakken med sild under jakken. De ga russerne sild når tyskerne snudde ryggen til. Russerne spikket fine trearti-

kler. Barna så aldri at russerne døde. De ble nok flyttet om natten. (Leif Johnny Johannessen f. 1930)

Leif Jonny ble evakuert til Eike. De gikk til byen for å se. De lurte seg av gårde og gikk langs gjerdet. De gikk til sjøen, lå bak noen steiner og så slag på sjøen. Sporlyst lyste opp noe. Så ble himmelen som et flammehav. Om kveldene laget de protestskriv. De skrev på veggene sent på kveldene. (Leif Johnny Johannessen f. 1930).

Det var vanlig å stå i kø for å skaffe varer. De som skulle stå i kø, kunne ikke stille seg opp før kl. 7.00. Trådsneller var ikke å få kjøpt. Når en butikk fikk tak i et parti sneller, ble det snellekø. Barna måtte ta sin tørn. Kirkeklokkene ringte og plutselig var der fullt av folk.

(Osmund Hamre).

Når de traff tyske soldater som ikke hadde gevær med seg, kunne de snakke med dem. Tyske soldater med gevær var de svært forsiktige å ta kontakt med. (Henning Lund Andersen f. 1924).

Evakueringen sitter som spikret. På den store "pannikdagen" ble kvinner og barn sendt avgårde til gjestfrie slektninger eller venner på landet utenfor Haugesund. Det verserte mange rykter om de forferdeligste hendelser, men etter hvert roet ting seg, og utpå høsten flyttet vi tilbake til byen. Vi barna syntes at evakueringen var spennende, spesielt etter at vi fornemmet at det ikke var så farlig likevel. Det var en tid da vi fikk gå ganske mye på sjølstyr og hvor hverken leggetid eller tannpuss ble særlig viktig. De voksne hadde mer enn nok med seg og sitt, og de store barna, som hadde begynt på skolen, fikk en ekstra lang sommerferie.

Osmund Hamre som var 10 år 9. april 1940, husket at han var hjemme den dagen. Han reiste ikke ut av byen på to dager. Han hadde en bestemor på Rauland, men det var for langt å reise dit. Det var lastebileier Waka som evakuerte Hamrefamilien til Mykja ved Røysund. Der bodde de i ca. 2 måneder før de returnerte til Haugesund. Ungene syklet til Haugesund og der så de tyskere. De var redd for å bli skutt. Men det var likevel spennende å terge dem litt. (Osmund Hamre f. 1929)

Fangeleirene med de russiske krigsfangene knytter det seg sterke minner til for oss alle sammen. Reidun, som måtte flytte til Førre sammen med barna og de ansatte ved Sanitetens barnehjem passerte fangeleiren der på vei til og fra bussen de måtte ta for å komme på Lillesund skole. Hun har sterke minner om de grå og magre ansiktene bak gjerdet, og merket seg at fanger kunne forsvinne fra den ene dagen til den andre. Det ble sagt at de var syke, men det var bare det at de aldri ble friske igjen! Å gi fangene mat var viktig, men strengt forbudt. Da gjaldt det å kjenne til reaksjonene hos vokterne. Noen voktere pleidde å snu hodet bort slik at det ble tid til å smugle litt brød inn bak gjerdet. Som takk ga fangene fra seg vakkert utskårne trefugler og tørklinger. Det var et under at slik skjønnhet kunne skapes under så miserable forhold.

På Risøy skole satt det russiske fanger. De ble blant annet satt til å grave ned en kabel fra Vardafjell, gjennom Haraldsvang og ut til Hagland festning. Johan minnes hvordan de russiske fangene kom marsjerende oppover Skjoldaveien på vei til arbeid, dårlig kledd i fillete uniformer og på beina bare kluter som var surret rundt. Tyske soldater med geværer passet på dem.

Ungene brukte å ta med seg matpakker og annen mat som sild og kålrabi opp i Haraldsvang og levere til russerne. Til gjengjeld fikk de små utskårne fugler, ringer og forskjellig annet som russerne laget. De fleste tyske vaktene overså denne matutdelingen og varebyttet, men noen var mer nidkjære. Johan husker en underoffiser som kom etter ham en gang. Johan la på sprang, men var uheldig, snublet og falt. Da var offiseren der og gav ham et spark, ikke særlig hardt, men nok til at han ble livredd. (Johan Nyborg, 1929)

Risøy var den gang et helt lite samfunn med 14 forretninger og skole. Risøy skole lå under Breidablik. Barna gikk de tre første årene på Risøy og der var to lærere, Bertha Sund og fru Furuvik. Fra 4. klasse ble barna fordelt på Breidablik og Lillesund. Tidlig i krigen ble skolen annektert av tyskerne og brukt som fangeleir. Henning husker de russiske fangene. De var et trist syn, avmagret og kledd i filler. Han var med på å kaste mat over til dem.

Et sterkt inntrykk gjorde det også da den unge Leif Larsen ble skutt av en tysker. Larsen var på vei hjem fra sildearbeid. I svingen på Risøybroa gikk han på en tysker i mørket og ble skutt. Etter denne hendelsen gikk folk ikke lenger alene over broa.

Overalt var det blanding, og tyskerne hadde vakter som gikk rundt og kontrollerte. Så de en lysstrime fra et vindu, gikk de inn og ga beskjed og vedkommende fikk en advarsel. Ved inngangene til kafeer og enkelte andre steder var det redusert belysning med lyspærer som bare hadde en liten åpning. Når folk var ute og gikk i mørket, så de ikke hvem de møtte, men gjenkjente hverandre på stemmen. (Henning Lund Andersen f. 1924)

Et annet inntrykk vi deler er forholdet til den enkelte soldat. De av oss som var små, følte marsjeringen og sangen skremmende, mens de eldre syntes dette var spennende opptrinn og kunne beundre hanemarsjen og den flotte sangen, men ingen av oss oppfattet vanligvis den enkelte menige soldat som skremmende. For eksempel, når jeg hadde vært ute i bekmørke og skulle hjem til Wergelandsgaten, følte jeg meg tryggere når jeg kunne se soldaten på vakt nedenfor Sanitetens barnehjem. Noen husker en liten tysk soldat som hette Josef og var 16 år. Han likte å være ute i gaten og spille fotball med de store guttene. Han ble senere sendt til Østfronten ble det fortalt, og alle visste at det var en farlig plass. Men noen husker at de tyske soldatene kunne være ganske snarsinte, spesielt når de bar våpen, og vokter seg vel for å komme i klammeri med dem. I ettertid kan vi vel tenke oss at mange av disse unge tyskerne var både usikre og ansente.

En gang holdt Henning på å få en tysker i hodet. Svein Lindø hadde kontor og lager i Handelstanden i Strandgata. Inne mellom husene er der en liten gårds plass. En dag holdt Henning på med noen tomkasser ute på gårds plassen da han hørte et forferdelig brak. Henning snudde seg, og der like bak ham lå en tysker. Tyskeren hadde vært på taket for å ordne en antenne da han gled, falt ned og ble drept.

Tyskerne okkuperte hele Handelstanden under krigen. De hadde kontorer der og noen tyskere bodde der også. (Henning Lund Andresen f. 1924)

Osmund fortalte også at tyskerne hadde okkupert Indre Sjømannsmisjons lokaler i Strandgaten 191. Der bodde soldatene. Han fortalte om en soldat som ikke kunne være mer enn 15 år, "muligens være 16 år," sa han. Soldaten

het Josef og han brukte tysk uniform, men han lekte med ungene i gaten. 10-12 åringene aksepterte det. De lærte ham å slå ball og han var med å kappsyklet med guttunge. Josef likte seg mye bedre sammen med guttene i gaten enn sammen med de voksne soldatene. Osmund mente han hadde hørt at Josef døde på Østfronten. (Osmund Hamre f. 1929)

Mamma hadde eneansvar for min søster Astrid og meg. Som sjømannskone var hun jo vant til å takle hverdagens små og store hendelser alene. Men det blei noe helt annet å være alene om alt i krigens dager. For det første uteblei det månedlige trekket så godt som (pengene av sjømannens gasje som ble utbetalt til hjemmeværende kone via rederiet). Mamma måtte låne på huset og fikk også støtte av sin familie. Nesten på mirakuløs måte klarte hun å få endene til å møtes i alle disse årene!

I annen etasje leiet hun ut til nygifte Else og Henning Åse. Disse husleiekronene var nok et godt økonomisk tilskudd. Men usikkerheten for hvordan det gikk med ekte mannen som var så langt borte – ja, kan en egentlig forestille seg hvordan det må ha vært for henne?? All kontakt dem imellom var jo opphørt. Da krigen startet, hadde de vært gift i nesten 11 år, ... mamma var 36 år og pappa 39 år. I løpet av de 5 krigsårene fikk hun via Røde Kors fem-seks telegrammer hvor det for eksempel stod: 'Alt vel. Din Lars.' Men disse telegrammene var jo allerede noen dager gamle når hun fikk dem i hende! Som oftest var det av pappa innbetalt returtelegram slik at hun kunne fortelle om ståa hjemme hos oss. (Åse Meling Stangeland f. 1932)

Da far kom hjem i juli 1945, traff Harald sin far for første gang. Harald var da seks år gammel. Da faren kom, sprang han og gjemte seg. (Harald Beiermann Thoresen, 1939)

Agnes og søsknene hennes gikk på Rossabø skole. De gikk på skole annen hver dag. Den 9. april var Agnes og lillesøsteren på tre år hjemme. En yngre bror og søsteren var på skolen. Da husker hun at nabokona kom gråtende inn til dem med et kjøkkenhåndkle i handa som hun tørket tårer med. Norge var i krig, hun hadde hørt det på radioen. Mannen til denne nabokona var sjømann og reiste ute under krigen. Han giftet seg i England og inngikk et såkalt bigamiektenskap. (Bigamiparagrafen av 15.04.1942 gjorde at norske menn i utlandet, som på grunn av krigen var avskåret fra å få kontakt med ektefelle i Norge, kunne få innvilget skilsmisse. Etter en interpellasjon i Stortinget ble bigamiparagrafen opphevet umiddelbart etter krigen.) (Agnes Wistrøm f. 1929)

FORSKJELLIGE INNTRYKK

Alderen på dem som har bidratt varierer. Noen var ganske små, i tre-fire-årsalderen da krigen brøt ut, andre var eldre, fra ti-elleve år til 16 -17. Vi mener å se et skille mellom de store og de små, og muligens også mellom gutter og jenter. For de minste av oss var krigen skremmende – kanskje fordi vi skjønte så lite av det som hendte, men bare følte uhyggen. Selv om vi ikke ble ansvarliggjort i samme grad som de eldre som ble dradd inn i familienes strev med å skaffe mat og annet som det etter hvert ble mangel på, visste vi godt at vi måtte tie med ting vi snappet opp av de voksnes samtaler. Vi skjønte lite, og enkelte ganger tidde vi nok stille om helt ubetydelige ting, men det var best å være tette som potter, for sikkerhets skyld. Vi spiste opp mat vi ikke likte uten for mye mukking, gikk i omsydde klær og gensere strikket av opprekks garn, og var glade når vi fikk arve fravokste klær fra slekt og venner. Vi lærte oss

---

å være forsiktige med ting, slik at mest mulig skulle vare til krigen en gang var over.

Bombingen på Hauge husker hun godt. Der falt fire bomber, to eller tre ganske nær. Et par gamle damer som bodde i et hus like ved den gamle kirkegården på Hauge, lå og sov da bomben falt like utenfor huset deres. Naboene fryktet at de var døde av sjokk, men de sov og hadde ikke hørt noe. Bombene som traff bakken, sprutet jord i store mengder utover alle steder og taket på et utbygg på huset deres var helt dekket av jord som de måtte spa vekk. Når flyalarmen gikk, måtte de springe over til Hauge skole der det var tilfluktsrom. Torun var redd når flyalarmen gikk. (Torun Voll, f. Henriksen 1928)

Uhyggen var overalt. I det stummende mørket, i lyden av syngende og marsjerende soldater, i flyalarmen og sporlysene som sveipte det ellers stummende mørket, i lyden av bombe-fly som nærmet seg, i tanksperringene og hitlertennene, og ikke minst i den tyske propagandaen som gjallet ut fra det rekvirerte Folkets hus ved Landmannstorvet (nåværende Steinparken). I mange år etter krigen syntes mange av oss at lyden av fly var ubehagelig. De voksne fortalte oss om livet i ”førkrigstider”, og at alt skulle bli bra igjen så snart krigen var over. Vi snakket og drømte om dette som skulle skje, at vi skulle få sjokolade og sydfruktur og begynne i Speideren.

Det var installert en tysk luftskyttsstilling på taket av Rabinowitz-bygget. Flyalarmen gikk, og en tysk vaktpost falt død om, fra taket og rett ned foran ham. (Lars Bratthammer f. 1928)

Sildarbeidet foregikk ofte om natten og da måtte de ha lys. Så lenge sildefisket foregikk var bryggene i byen flombelyste. Men når tyskerne varslet angrep med sirener, ble bryggene øyeblikkelig mørklagt. "Det var som å slå av en bryter," sa Osmund.

Under sildefisket, brukte også fiskebåtene lys for å få opp silda. Osmund husket at han hadde en venninne på Gard og hadde syklet ut for å besøke henne. De tok en tur ut til Haraldstøtta for å se på sildefisket like utenfor. Han minnes at hele Rønvær fjorden var fullstendig opplyst. En tysk vaktbåt lå ute blant fiskebåtene, og plutselig skjøt den opp et signal. Det var varsling om angrep, og like plutselig ble det helt svart ute på havet. Det var et av de sterkeste minnene han hadde fra krigen. Lys var veldig viktig på den tiden. (Osmund Hamre f. 1929)

I begynnelsen av krigen var de nøye med å gå i kjelleren når de hørte flyalarm. De kjente det i magen. Redsel. Etter en stund ble det en vane å høre flyalarm. Kvinner og barn gikk i kjelleren, men menn og gutter ville se, og de gikk opp på loftet. Der kunne de se "fyrverkeriet".

Vanligvis var barna ute og lekte på barns vis. En tysk soldat, Josef; var ikke mer enn 16 år. Han var med ungene i gaten og lekte. Mange av soldatene var hyggelige og viste at de var glade i barn. Guttene solgte fjerdinge med sild til soldatene og fikk tobakk som betaling.

Russiske fanger bodde på Risøy skole. De jobbet med å lage bunkerser rundt hele Haugesund. De laget også hitlertenner. Det var ikke mange sykler på den tiden. Ungene i gaten som ikke hadde egen, fikk låne. En tøff lek var å sykle gjennom hitlertennene. En annen morsom aktivitet var å holde for luftinntaket på knottebussene. Da stoppet bussen. (Osmund Hamre f. 1929)

De fleste som var mer enn ti-elleve år fikk etter hvert en noe djervere holdning. Det kan virke som om disse større, både gutter og jenter var parat til å ta ansvar, være med på å skaffe mat til huset, enten det var å gå på grønnsakslang, pitla sild, eller å få seg en jobb som ærendsgutt. Samtidig kan det se ut som om de så krigsårene som en spennende tid, full av inntrykk som var egnet til å pirre en ungdommelig nysgjerrighet. De gikk heller ikke av veien for å spille fienden et pek. Etter hvert ignorerte de ordren om å gå i kjelleren under flyalarm, fordi det var da det skjedde så mye spennende. Noen streifet ute, andre gjorde som guttene i huset der vi bodde. De sprang i turbofart mellom kjelleren og takluka og holdt oss underrettet om retningen på kanoen på Pitterhaugen eller Pittern som den også ble kalt (Hollenderhaugen). Uhyggelige ting kunne inntreffe under en flyalarm, informantene våre forteller at de så fly som ble skutt ned og soldater som ble drept. En kan bare undre seg hvordan slike opplevelser levde videre i minnet til relativt unge mennesker.

Det gikk ikke lang tid før de ble vant til å se tyskerne rundt seg. En dag hadde det vært en militærøvelse på Hauge. Da Torun kom hjem, hang det noen grønne frakker i gangen. Hun ville vite hva dette var for noe. "Ikke vær redd," sa moren. "Det er bare noen unge gutter. Det ble så varmt for dem og de spurte om å få henge av seg frakkene her. De er så snille så."

Mer alvor ble det da faren ble arrestert. Det skjedde den 6. august 1942. Moren hadde fått tak i noe salt lammejøtt og kokt komler. Det var ikke hverdagskost og de gledet seg stort til denne middagen. Like før de ventet faren hjem, ringte han fra kontoret og sa "Nå er de her." Moren forstod. Ingolf Henriksen hadde vært med på å dis-

tribuere illegale skrifter. Det hadde visstnok vært en lek-kasje, og han var forberedt på å bli tatt. Henriksen ble satt inn på Hauge fengsel. Men fru Henriksen var ikke verre på det. Hun ringte opp til fengselet og fikk tillatelse til å komme opp med komelemiddag til mannen sin. (Torun Voll, f. Henriksen 1928)

Denne følelsen av forskjell i alder og kjønn som vi mener å ha observert, synes tydelig, men vi må jo ta det forbehold at materialet vårt er relativt lite og tilfeldig – og ikke uten unntak. Vesle Harald på fire var ikke redd da han forserte ”hitlertenner” og andre tanksperinger på vei fra sentrum til Den katolske barnehagen. For sikkerhets skyld hadde han laget seg sitt eget ”Schein” (pass) som han viste frem til tyske soldater han passerte. En av jentene på samme alder kan ikke huske at hun noen gang var redd. I hennes gate var det bare gutter å leke med, og hun reagerte ”som en av gutta”.

AVSLUTNING

Tiden er i ferd med å renne ut for å kunne samle minner direkte fra krigstidens barn. For noen kan det være vanskelig å dele minner fra denne tiden med andre. Spesielt gjelder dette barn der foreldrene var med i NS. Dette er også minner fra krigen, og ville kunne gi en enda dypere innsikt i barns opplevelser av krig. Kanskje tiden nå er moden for å få samlet også disse historiene?

Selv om barndomsminner er grunnleggende subjektive og ofte udokumenterbare, mener vi de har sin verdi og bør tas vare på. Til sammen gir de innsikt i barns og ungdommers reaksjoner og opplevelser av krig. ”Vår” krig var over for mer enn 60 år siden, men det

---

lever fremdeles barn og ungdom i mange land som må vokse opp i ufred og med savn – langt verre enn det vi opplevde. Slik sett føyer våre minner seg inn i en langt større sammenheng.

Min far var medlem av NS, men ikke min mor. Han bodde og arbeidet i en annen by under krigen. Han kom hjem i helger og ferier. Vi bodde heldigvis i en gatestubbe der foreldrenes status ikke fikk virke inn på barnas lek. Mine lekekamerater fra før krigen, fortsatte å være mine lekekamerater under krigen. Vi hoppet paradiset, slo ball, delte land og kastet på stikka. Det var ingen biler i gaten, så vi kunne leke trygt. Tyskerne hadde okkupert en eiendom i gata, men huset lå godt gjemt inne i en liten skog og det forstyrret oss ikke. Men det var ekstra spennende å leke inne i den skogen, for der hadde vi ikke lov å være.

En dag vi var ute og lekte kom vi oss ikke hjem da flyalarmen gikk. Vi lå da oppå en stor stein og så et fly bli skutt ned ut i havet utenfor Haugesund. Jeg synes å huske at det lå en stor båt der ute og at det ble skutt fra denne båten. Jeg har ikke klart å finne ut noe om denne episoden. Men jeg hørte noen snakke om at det var skutt ned et tysk fly utenfor Haugesund. Det ble sagt at flyet ikke hadde besvart tilrop, og derfor var blitt skutt ned. Jeg spekulerte da på om det var dette vi hadde sett. Vi snakket ikke mye om det, for vi hadde jo ikke lov til å være ute etter at flyalarmen hadde gått.

Jeg husker også at da freden kom, kom naboen innom og spurte om jeg ville være med dem til byen. Jeg huker at de snakket med min mor, og så dro vi. I gaten bodde det både motstandsfolk og uteseilende sjømenn. Det var en fin gate å vokse opp i. Kanskje jeg var heldig, men jeg opplevde heller ikke skolen som traumatisk. Jeg likte meg på skolen og fikk gode venner der. Etter krigen

var min fars NS-medlemskap ikke noe tema i min familie. Min yngre bror som var født etter krigen visste ikke noe om det før han fikk vite det av en lærer i en time på real-skolen. (Kvinne f. 1936)

Beretningene er arkivert på museet, og det er rom for mer. Vi takker alle som har bidratt på det aller hjerteligste. Skulle minner dukker opp for deg når du leser årboka, vil museet være glad for å få dine minner, enten muntlig eller skriftlig.

FORFATTERBIOGRAFI:

Martha Utne Haldorsen f. i Vikebygd 1936. Tidligere lektor og undervisningsinspektør i videregående skole. Cand. real.

Geirmund Ihle f. i Haugesund 1934. Tidligere rektor ved Karmsund videregående skole.

Torunn Moksheim Lehmann f. i Haugesund 1936. Tidligere lektor på Høgskolen Stord/Haugesund. Dr philos.

Grete Müller f. i Svolvær 1950. Optiker. Hovedfag i historie.

Sverre Lervik f. i Haugesund 1943. Lektor ved Korpervik videregående skole. Cand.philol.

Sissel Langballe Myskja f. Stavanger 1952. Lærer ved Nedstrand barne- og ungdomsskule.

Lærerskole og Norges Idrettshøgskole.

Mads Ramstad f. i Vadsø 1962. Direktør for Haugalandmuseene. Hovedfag i historie.

Øystein Nilsen f. i Larvik 1941. Tidligere lektor ved

Skewisvang videregående skole. Cand. philol. med hovedfag i historie,

Arnstein Olaisen f. i Haugesund 1974. Reportasjefører i Haugesunds Avis. Sjef i kultur- og featureavdelingen. Cand.philol. Hovedfag i historie fra UiB..

Svein Rasmussen f. Haugesund 1931. tidligere administrasjonssjef i Storebrand. College of Commerce Newcastle.

Turid Skimmeland f. i Ognå kommune 1943. Bibliotekar Haugesund folkebibliotek med ansvar for lokal- og slektshistorisk avdeling og lesesalen.

Elias J. Steffens f. i Volda 1901. Redaktør i Haugaland Arbeiderblad. Kinosjef.

Ellen Steffens f. i Ålesund 1937. Handelsgymnas. Førstekonsulent ved Haugesund Trygdekonto. Penjonist.

Sven Frithjof Valand-Lie f. i Haugesund i 1958. Ingeniør. Arbeider i Aibel. Var en av stifterne av Arquebus museet i 1980 og er daglig leder ved museet.

Ola Vikedal f. i Vikedal, 1935. Lærer. Tidligere rektor på Mo skule i Vikedal.

Hans Eirik Aarek født 1939. Magister i filosofi. Universitetslektor på Universitetet i Stavanger. Har publisert arbeider om kvekerhistorie og utvandringshistorie og holder på med et PhD-prosjekt om moderniseringen av det norske kvekersamfunnet.